

پندارهای ارزش آفرین در مدیریت بازاریاب

دوره اول، شماره ۱، تابستان ۱۴۰۱ - صفحه ۲۳-۱۴

www.jvcm.ir

بررسی و شناسایی عوامل مرتبط با میزان سرمایه گذاری در جزیره کیش

مهرنگ مختاری^{۱*}، احسان سلیم پور^۲

۱. دانشجوی دکترای تخصصی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بین المللی کیش، گروه مدیریت، جزیره کیش، ایران.
۲. دانشجوی دکترای تخصصی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بین المللی کیش، گروه مدیریت، جزیره کیش، ایران.

چکیده:

پژوهش حاضر به منظور بررسی و شناسایی عوامل مرتبط با میزان سرمایه گذاری در جزیره کیش صورت گرفته است. در این راستا پس از مطالعه ادبیات مرتبط با مباحث عوامل مرتبط با سرمایه گذاری و بخش های مختلف جهت جذب سرمایه گذار، محقق سعی نمود با ارائه مدلی، به بررسی رابطه میان این دو بحث بپردازد. در این راستا عوامل مرتبط با میزان سرمایه گذاری در ۳ بعد ویژه (اقتصادی، زیرساختی- امنیتی و تشویقی- حمایتی) مورد بررسی قرار گرفتند. جامعه آماری این پژوهش شامل تمامی سرمایه گذاران در جزیره کیش بوده بود که با نمونه گیری، ۳۸۴ نفر آنها مورد مطالعه قرار گرفته و پرسشنامه در میان آنان توزیع شد. لازم به ذکر است که اعتبار پرسشنامه ها از نظر روایی توسط اساتید دانشگاهی با ۰/۹۰ تایید و از نظر پایایی از طریق محاسبه آلفای کرونباخ بدست آمد که میزان آن ۰/۸۹۰ بود. تحقیق از نظر کنترل شرایط پژوهش، مطالعه میدانی و از نظر زمانی، مطالعه مقطعی می باشد. داده ها پس از جمع آوری، از طریق نرم افزار SPSS و آزمون های اسپیرمن و کندال مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. نتایج پژوهش حاکی از آن است که کلیه عوامل مرتبط با سرمایه گذاری در کیش در سطح مناسبی قرار دارند و همبستگی معناداری بین آن ها وجود دارد. لذا می توان گفت که به عوامل توجه مطلوبی شده است تا این منطقه را در زمره یکی از بهترین مناطق در جذب سرمایه گذاری قرار دهد. کارهای بسیاری در این جزیره انجام شده، ولی نه به اندازه ای که بایسته و شایسته باشد. باید توجه بیشتری به عوامل مذکور مبذول شود تا بتوان توجه سرمایه گذاران بیشتری را به این منطقه جلب کرد.

واژگان کلیدی: سرمایه گذاری، مناطق آزاد، جذب سرمایه گذار، ریسک سرمایه گذاری، جزیره کیش.

مقدمه

یکی از مهم ترین اهداف کلان اقتصادی، رشد و توسعه اقتصادی مستمر و باثبات است. دستیابی به رشد و توسعه اقتصادی، هدفی است که همه دولت ها و سیاستگذاران اقتصادی بر آن تأکید دارند. عوامل متعددی در راستای تحقق هدف رشد اقتصادی، توسط صاحب نظران عنوان شده است که در بین این عوامل، تمامی نظریات و الگوهای رشد، سرمایه را به عنوان موتور محرکه و تعیین کننده رشد و توسعه اقتصادی معرفی کرده اند (میرزاخانی، ۱۳۹۱). لذا رشد و توسعه اقتصادی بدون انباشت سرمایه گذاری، امکان پذیر نخواهد بود. به گونه ای که بیشتر متفکران دلیل توسعه نیافتگی بسیاری از کشورها را کمبود درآمد، پس انداز و در

نتیجه سرمایه‌گذاری ناکافی می‌دانند که موجبات عقب ماندگی سطح تولید ملی و نهایتاً فقر اقتصادی را فراهم می‌کند (محمد پور و همکاران، ۱۳۹۱).

سرمایه را اقتصاددانان به جیوه تشبیه می‌کنند که لغزان است و با کوچکترین تکانی جابه‌جا می‌شود. برخی دیگر معتقدند که سرمایه زودتر از «جان آدمی» از معرکه می‌گریزد و به عبارت دیگر صاحبان اندوخته و سرمایه به محض مشاهده و احساس خطر قبل از اینکه به فکر نجات جان خود باشند، ابتدا سرمایه را از خطر نجات می‌دهند تا امنیت را برای خود در جایی دیگر تامین کنند. بنابراین باید موانع ورود سرمایه چه داخلی و چه خارجی را برطرف نمود.

یکی از موانع باور و ذهنیت منفی نسبت به سرمایه‌گذاری و سرمایه خارجی همواره القاء کننده یک تصور و احساس غلط و با کمترین تعقل نسبت به خطرات آن است. این ذهنیت بویژه در کشورهای جهان سوم، به نوعی تحت تاثیر تفکر و اندیشه افرادی است که بطور کلی اقتصاد دولتی را به اقتصاد آزاد ترجیح می‌دهند.

دومین مانع که برخاسته از اولین مانع است؛ تصویب قوانین و مقرراتی که تا آنجا که ممکن است مسیر سرمایه‌گذاری و میل و انگیزه نسبت به آن را دشوار و تضعیف می‌کند. در کشورهای در حال توسعه غالباً تصمیم گیرندگان سیاسی و اقتصادی تحت تاثیر جوی قرار می‌گیرند که نسبت به سرمایه‌گذار نگاه نامساعد و ناسازگار دارند. از سویی دیگر، گاهی وجود انحصارها و اقتدارها نیز بر تصمیم‌های سیاسی و اقتصادی حاکمان سایه می‌اندازد و تصمیم‌های آنان را تحت تاثیر قرار می‌دهد، چرا که صاحبان قدرت در این کشورها، کلیه اهرم‌های اقتصادی سود آور را به سود خود به انحصار در می‌آورند و حضور رقیب تازه‌ای را (چه داخلی و چه خارجی) بر نمی‌تابند. این گروه به سادگی می‌توانند با دادن شعارها و جملات فریبنده و احساساتی، مردم را نیز با خود هماهنگ و هم‌نوا سازند و در مواقع ضرورت از نیروی آنها برای تحکیم قدرت مالی و سودآوری خویش استفاده کنند (ایوانس؛ ۲۰۰۲).

برای یک کشور در حال توسعه، تجارت می‌تواند موجب افزایش سطح مهارت‌ها، از طریق ورود یا اتخاذ تکنولوژی تولید برتر و ابداعات گردد (آرتی؛ ۲۰۰۵). نتایج مطالعه کینگ بر روی ده کشور اروپای شرقی و کشورهای مشترک المنافع نشان می‌دهد که افزایش سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و آزادسازی قیمت‌ها، در دوره ۱۹۹۳-۱۹۹۶ رشد اقتصادی را افزایش می‌دهد، به طوری که رشد یک در صدی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی از محصول ناخالص داخلی، رشد اقتصادی را تقریباً معادل ۱٪ افزایش می‌دهد (کینگ؛ ۱۹۹۳).

عوامل بسیار زیادی بر سرمایه‌گذاری اثر می‌گذارند اما تاثیر آنها در همه زمان‌ها و مکان‌ها یکسان نیست (استرلی؛ ۲۰۰۱). هلپمن (۲۰۰۴) و نان (۲۰۰۶) در مطالعات خود بیان می‌کنند که عملکرد بلندمدت یک کشور به نهادها و سیاست دولت بستگی دارد. این عوامل فضایی را تعیین می‌کنند که در درون آن فضا افراد و بنگاه‌ها سرمایه‌گذاری می‌کنند، ایده خلق می‌کنند، به مبادله اطلاعات می‌پردازند و کالا و خدمات تولید می‌کنند.

بر اساس گزارش بانک جهانی موانع اصلی سرمایه‌گذاری ریشه نهادی دارند. عدم شفافیت در قوانین، نبود امنیت سرمایه‌گذاری و حقوق مالکیت، فساد و رانت به عنوان مهم‌ترین عوامل بازدارنده سرمایه‌گذاری خصوصی می‌باشد (بانک جهانی؛ ۲۰۰۶).

اهمیت سرمایه به اندازه ایست که امروزه بسیاری از کشورهای جهان، تمایل شدیدی به جذب انواع سرمایه‌ها پیدا کرده‌اند. یکی از راه‌های مفید و مناسب برای این منظور، ایجاد مناطق آزاد تجاری-صنعتی است. از این رو شناخت عوامل موثر بر گسترش سرمایه‌گذاری در مناطق آزاد، چشم انداز روشنی بر جذب و گسترش سرمایه در این مناطق ارائه می‌کند و بدنبال آن

شناسایی عوامل مؤثر بر جذب سرمایه‌گذاری در مناطق آزاد، اولویت‌بندی و تعیین میزان نقش هر یک از عوامل اثرگذار بر جذب سرمایه، می‌تواند اقدامی مفید و مناسب پیش روی سیاستگذاران و برنامه‌ریزان قرار دهد. منطقه آزاد، قلمرو معینی از سرزمین اصلی است که در آن، تجارت آزاد با سایر نقاط جهان با قوانین خاص و متفاوت از سرزمین اصلی مجاز شناخته شده است. این مناطق با ایجاد مشوق‌ها و معافیت‌های متنوع سعی دارند که سرمایه‌گذاری خارجی را جذب و آن را در تولید کالاهای صادراتی مورد استفاده قرار دهند. سپس با صادرات این کالاها کشور را از آثار و مزایای مثبت صادرات و تجارت نظیر ایجاد اشتغال، رشد اقتصادی، توسعه منطقه‌ای و... برخوردار نمایند (گزارش وزارت امور اقتصاد و دارایی؛ ۱۳۸۰).

منطقه آزاد کیش به سبب امکانات بسیار گسترده، موقعیت‌های استثنایی، شرایط خاص اقلیمی و امتیازات دیگری که بر بسیاری از مناطق آزاد تجاری- صنعتی خاورمیانه دارد می‌تواند در زمینه جلب سرمایه‌های خارجی گام‌های ارزنده‌ای بردارد. اما به دلایل مختلف این منطقه هنوز نتوانسته است در زمینه جلب سرمایه‌های خارجی، استعدادهای ذاتی خود را بروز دهد. در حالی که تعدادی از مناطق آزاد کشورهای همجوار (از جمله منطقه آزاد جبل‌علی در دبی و مناطق آزاد مرسین و آنتالیا در ترکیه) علیرغم عمر کوتاه خود با اتخاذ سیاست‌ها و خط‌مشی‌های مناسب موفق شده‌اند چندین میلیارد دلار سرمایه خارجی را جذب نمایند و در فعالیت‌های عمرانی، تولیدی و خدماتی به کار اندازند (باباخانی؛ ۱۳۸۹). در مبانی تئوری‌های اقتصادی، سرمایه‌گذاری به عنوان یک عامل مهم و بنیادی نقشی تعیین‌کننده در رشد اقتصادی دارد (جلالی؛ ۱۳۸۸).

با توجه به وضعیت تحریم‌های اقتصادی و نیز اهمیت جذب سرمایه‌گذاران به خصوص سرمایه‌گذاران خارجی برای برون رفت از این وضعیت باید تا حد امکان تسهیلاتی فراهم شود که سرمایه‌گذاری با استقبال بیشتری مواجه شود. یکی از مهم‌ترین فعالیت‌ها در این راستا شناسایی بسترهای مناسب و نیز موانع پیش روی است. در این تحقیق با شناسایی و بررسی عوامل مرتبط با سرمایه‌گذاری می‌توان در رشد و شکوفایی منطقه قدم موثری برداشت. نتیجه این مطالعه می‌تواند تاثیر مناسبی بر رفع مشکلات ساکنین و فعالین در بخش‌های اقتصادی، تجاری، بازرگانی، مسکن، ساخت و سازهای عمرانی و ساختمانی، توسعه و سرمایه‌گذاری در بخش‌های تفریحی و گردشگری و در مجموع افزایش گردش مالی و حضور مسافر و گردشگر از داخل و خارج از کشور داشته باشد. در این راستا پژوهش حاضر با هدف شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مرتبط با سرمایه‌گذاری در جزیره کیش به انجام رسید.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

همچنین آسیودا (۲۰۰۲) در مطالعه‌ای با استفاده از داده‌های مقطعی ۷۱ کشور درحال توسعه (۳۲ کشور در منطقه صحرای آفریقا) برای دوره زمانی ۱۹۹۹-۱۹۷۰، وجود یا عدم وجود تفاوت بین این منطقه با دیگر کشورهای درحال توسعه در جذب سرمایه خارجی را بررسی کرد. نتایج این مطالعه نشان داد در دوره مورد بررسی متغیرهای بازبودن اقتصاد، زیرساخت‌ها و نرخ بازگشت سرمایه تأثیرات معنی‌داری بر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی دارند. اشنايدر و فری (۱۹۸۵) نیز به بررسی تعیین‌کننده‌های جریان سرمایه‌گذاری خارجی در بیش از ۸۰ کشور در حال توسعه پرداختند. نتایج مطالعات آن‌ها نشان می‌دهد که افزایش اندازه بازار، کاهش کسری تراز پرداخت‌ها و کاهش بی‌ثباتی سیاسی از عوامل تعیین‌کننده افزایش جریان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی است.

در کل، شرایط اقتصادی خوب باعث افزایش انگیزه در سرمایه‌گذاران شده و همچنین تاثیر مثبتی بر روند سرمایه‌گذاری و فعالیت‌های تجاری و صنعتی دارد.

مطالعات نیز مبین این موضوع هستند و تاکید دارند که عامل زیرساختی-امنیتی هم در جهت تسهیل فعالیت‌های سرمایه‌گذاری صنعتی و تجاری و هم در جهت ترغیب سرمایه‌گذاری در محیطی امن بسیار موثر بوده و فاکتوری مهم در این زمینه می باشد. برای مثال نقیب (۲۰۰۹)، در مطالعه‌ای که به مقایسه زیر ساخت قانونی جذب سرمایه‌گذاری خارجی در دو کشور مصر و آرژانتین پرداخته بود، مشاهده نمود که ضوابط متعدد و بعضاً غیر هماهنگ موجود در ساختار قانونی مصر (در مقایسه با آزادسازی صورت گرفته در آرژانتین) یکی از مهم‌ترین عوامل عدم توفیق این کشور در جذب سرمایه‌گذاری خارجی است. بگونه‌ای که در سالهای ۲۰۰۰-۱۹۸۹ حدود ۶۳ درصد از منابع خصوصی‌سازی در آرژانتین از محل سرمایه‌گذاری خارجی تأمین شده حال آنکه این مقدار طی دوره ۲۰۰۰-۱۹۹۳ در مصر حداکثر ۲۴ درصد می‌باشد. باس و هفکر (۲۰۰۵)، نیز به بررسی نقش ریسک سیاسی و نهادها بر جریان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی ۸۳ کشور در حال توسعه طی دوره ۲۰۰۳-۱۹۸۴ پرداختند. نتایج نشانگر تاثیر مثبت و معنادار ثبات شیوه‌های حکمرانی، حاکمیت قانون و مقررات، دموکراسی، شاخص میزان جوابگویی دولت، کیفیت بوروکراسی و نیز بیانگر تاثیر منفی و معنادار فساد و درگیری‌های قومی بر جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی است. عوامل تشویقی-حمایتی دومین اولویت را کسب نمود.

با توجه به تغییرات سریع جهانی در زمینه سرمایه‌گذاری، از عوامل مؤثر بر جریان سرمایه‌گذاری خارجی براساس نظریه‌های جدید می‌توان نظام سیاسی کشور، نوع نگرش دولت در رابطه با سرمایه‌گذاری خارجی، قوانین و مقررات حقوقی، سیاست‌های متمرکز بر ساختار و عملکرد بازار به ویژه سیاست‌های مرتبط با رقابت، ادغام و موقعیت بین‌المللی و عوامل فرهنگی را نام برد که تحت عنوان عوامل حمایتی-تشویقی شناخته می‌شوند. یکی دیگر از موارد مهم در حوزه عوامل حمایتی-تشویقی مؤثر در جلب سرمایه‌گذاران، حمایت از حقوق مالکیت فکری است، زیرا با وجود حمایت از حقوق مالکیت فکری، سرمایه‌گذاران در کشور میزبان از لحاظ امنیت اقتصادی و سیاسی تضمین می‌شوند. همچنین حمایت از حقوق مالکیت فکری، موجب تداوم حضور سرمایه‌گذاران خارجی در کشور میزبان می‌شود.

م سکاس (۱۹۹۸) با بررسی نمونه‌ای از ۴۶ کشور و با استفاده از شیوه اندازه‌گیری حقوق ثبت اختراع، کنترل‌های تجاری و اعطاء مجوز به این نتیجه رسید که رابطه مثبتی بین فروش ثبت شرکت‌های آمریکایی و شرکت حمایت از حقوق مالکیت معنوی و از جمله حق ثبت اختراع وجود دارد. همچنین عبدالرحمن (۲۰۰۲) در مقاله‌ای به این نتیجه رسید که عوامل تعیین‌کننده جریان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در عربستان، عوامل اقتصادی، سیاسی و اجتماعی هستند و سطح فعالیت‌های اقتصادی همراه با متغیرهای مرتبط با ساختار بازگشت سرمایه، درجه بازبودن اقتصاد و محیط اقتصادی نیز به عنوان عوامل مؤثر بر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی تلقی می‌شوند. سرمایه‌گذاری داخلی اثر منفی و معنی‌داری بر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی دارد و آثار ریسک‌های سیاسی-اجتماعی اساساً معنی‌دارند و با افزایش ریسک جریان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی کاهش یافته است. با توجه به یافته‌های تحقیق، برآورد میانگین پاسخگویان بالاتر از حد متوسط می‌باشد و مبین این امر است که دیدگاه پاسخگویان نسبت به عوامل تشویقی در سطح بالای عوامل تشویقی می‌باشد و این نشانگر این امر است که در این زمینه در منطقه آزاد کیش تا حدودی کارهای موثری انجام شده است.

عوامل اقتصادی اگرچه رتبه سوم را در بین عوامل کسب نمودند اما سطح نمره این عوامل بالاتر از میانگین متوسط بود. بهبود شرایط اقتصادی در یک کشور، یکی از مهم‌ترین عوامل تعیین‌کننده جریان سرمایه‌گذاری در آن کشور می‌باشد که متاثر از عواملی چون شرایط ارزی، ثبات سیاسی و... می‌باشد. سرمایه‌گذاران خارجی چنانچه بخواهند به صورت مستقل و یا با مشارکت بخش خصوصی یا عمومی در کشور میزبان فعالیت کنند، تنها در صورت مساعد بودن شرایط، تصمیم به سرمایه‌گذاری می‌گیرند. کشورهایی که شرایط اقتصادی یکسانی ندارند، از توانایی و قابلیت یکسانی در جلب سرمایه‌گذاران برخوردار نبوده و آنهایی که ساختار و شرایط اقتصادی محکم‌تر و مطلوب‌تری دارند بیشتر در معرض انتخاب سرمایه‌گذاران قرار می‌گیرند. یعنی هرچه شاخص‌های مالی مانند نرخ تورم، قدرت اقتصادی و میزان تولید ناخالص داخلی، نرخ بازگشت سرمایه، دسترسی آسان و ارزان به نیروی کار و... در وضعیت مطلوب‌تری قرار داشته باشد شانس انتخاب کشور یا منطقه از سوی سرمایه‌گذاران بسیار افزایش پیدا می‌کند. ایران نیز در دو قرن اخیر با کمبود سرمایه‌گذاری و تولید مواجه بوده است. بنابراین، دستیابی به نرخ رشد اقتصادی قابل قبول همواره در صدر اهداف برنامه‌های توسعه کشور قرار داشته است. مطالعات مختلفی بیانگر این امر می‌باشد که نحوه توزیع سرمایه‌گذاری و همچنین چگونگی جذب و تأثیر آن بر اقتصاد کشورها، به شدت تحت تأثیر شرایط اقتصادی آن کشور است، از جمله چنانلای (۱۹۹۷) که در مطالعه‌ی خود که در ۳۱ کشور در حال توسعه با استفاده از مدل جاذبه تعدیل شده انجام شده نتیجه گرفت که عوامل اندازه بازار، رشد تولید ناخالص داخلی، دستمزد کاری بخش صنعت، دور دستی (که با فاصله نسبی از مرکز اقتصاد جهانی بر آورد شده) ذخیره سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و درجه بازبودن اقتصاد بر میزان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به صورت معنی‌داری مؤثرند.

روش‌شناسی پژوهش

مطالعه حاضر از نوع توصیفی-پیمایشی می‌باشد که در منطقه آزاد تجاری-صنعتی جزیره کیش در سال ۱۳۹۲ انجام گرفت. جامعه پژوهش را کلیه سرمایه‌گذاران این منطقه و نمونه مورد مطالعه ۳۸۴ نفر از سرمایه‌گذاران جزیره کیش می‌باشد. در تحقیق حاضر با توجه به نامحدود بودن افراد خبره و مرتبط با موضوع تحقیق، برای تعیین تعداد نمونه از فرمول زیر استفاده می‌شود:

$$n = \frac{z_{\alpha}^2 p(1-p)}{\phi^2} = \frac{(1.96)^2 * (0.5)(0.5)}{(0.05)^2} \approx 384$$

مقادیر $\phi = 0.05$ ، $P = 0.5$ و $\alpha = 0.05$ نیز بعنوان پیش فرض در نظر گرفته شد. به علت اینکه حجم کل سرمایه‌گذاران در کیش نامعلوم (یا به عبارت ریاضی بی‌نهایت) می‌باشد و نداشتن یک عدد برای نسبت دادن به حجم کل جامعه سرمایه‌گذاران و همچنین برای اینکه تمامی اعضای جامعه آماری شانس مساوی برای دریافت پرسشنامه داشته باشند از این روش نمونه‌گیری برای تعیین حجم نمونه استفاده شده است. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه‌ای شامل دو بخش اطلاعات دموگرافیک (سن، جنس، تحصیلات و سابقه سرمایه‌گذار) و ۲۷ سوال مربوط به عوامل مرتبط با میزان سرمایه‌گذاری در سه بعد عوامل اقتصادی (۹ سوال)، عوامل زیرساختی-امنیتی (۹ سوال) و عوامل تشویقی-حمایتی (۹ سوال) بود. پرسشنامه مورد نظر با استناد به مولفه‌های پژوهش با سؤال‌های بسته و در مقیاس اندازه‌گیری لیکرت تنظیم شد. برای نمره‌دهی به

گزینه‌ها با استفاده از مقیاس لیکرت نمرات ۱ تا ۵ به ترتیب برای گزینه‌های کاملاً مناسب، مناسب، نسبتاً مناسب، نامناسب و کاملاً نامناسب در نظر گرفته شد.

به منظور تعیین روایی پرسشنامه‌های مربوط به عوامل مرتبط با میزان سرمایه‌گذاری در جزیره کیش، از روش اعتبار محتوایی استفاده شد، بدین صورت که از نظرات پنج نفر از اساتید و اعضاء هیئت علمی دانشگاه‌ها استفاده شد. با ارسال پرسشنامه برای اساتید محترم، از آنها درخواست گردید تا نظر خود را در مورد میزان تناسب سوال‌ها و مولفه با مقیاس‌های کاملاً مناسب (۱)، مناسب (۰/۷۵)، نسبتاً مناسب (۰/۵۰)، نامناسب (۰/۲۵) و کاملاً مناسب (۰) اعلام نمایند.

از آنجایی که متغیر مورد بررسی در مجموع از ۲۷ گویه در سطح سنجش ترتیبی و در قالب طیف لیکرت و به شکل ۵ گزینه‌ای طراحی شده بود، بعد از جمع زدن گویه‌های رتبه‌ای، متغیری فاصله‌ای با دامنه ۱۳۵ نمره بدست می‌آمد. لذا نمره ۱۳۵ بیانگر کاملاً موافق بودن پاسخگویان با عوامل مرتبط و نمره ۲۷ بیانگر کاملاً مخالف بودن پاسخگویان با عوامل مرتبط می‌باشد. همچنین نمره ۰ نشان دهنده عدم پاسخ به گویه‌ها از طرف پاسخگو می‌باشد. همچنین هر یک از سه مولفه از ۹ گویه تشکیل شده بود که در اینصورت نمره ۴۵ بیانگر قرار داشتن آن مولفه در سطح بالا و نمره ۹ مبین قرار داشتن آن مولفه در سطح پایین می‌باشد. پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها، نتایج تحلیل گردید و به این ترتیب روایی پرسشنامه عوامل مرتبط با میزان سرمایه‌گذاری به میزان ۰/۹۰ محاسبه گردید که در سطح خیلی عالی می‌باشد. پایایی پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۹۰ بدست آمد. روش گردآوری داده‌ها در این پژوهش به این صورت بوده که محقق به طور مستقیم به سرمایه‌گذاران و کارشناسان سرمایه‌گذاری جزیره کیش مراجعه و پرسشنامه‌ها را بین آنان توزیع و سپس پرسشنامه‌های تکمیل شده را جمع‌آوری نموده است. تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده به کمک نرم افزار SPSS.21 و با استفاده از شاخص‌های آماری از جمله فراوانی و درصد فراوانی و آمارهای توصیفی و انواع جداول و نمودارهای آماری انجام شد.

یافته‌های پژوهش

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و به کارگیری تحلیل‌های آماری از نرم‌افزارهای SPSS21 و Amos18 استفاده شده است. در این بخش روش‌های آماری به کار رفته، به اختصار شرح داده می‌شود. بخش آماری تحقیق متشکل از دو قسمت می‌باشد که در قسمت اول از آمار توصیفی برای بررسی اطلاعات جمعیت شناختی پاسخ‌دهندگان و نیز وضعیت متغیرها، کمک گرفته شده است و در قسمت دوم از آمار استنباطی برای استنتاج نتایج تحقیق از نمونه‌ها، استفاده شده است.

جدول ۱: توزیع فراوانی افراد مورد مطالعه به تفکیک متغیرهای دموگرافیک

متغیر	نوع	فراوانی	درصد
جنسیت	زن	۱۴۷	۳۸/۳
	مرد	۲۱۲	۵۵/۲
	بدون پاسخ	۲۵	۶/۵
	کل	۳۸۴	۱۰۰
سن	۲۰-۳۰	۶۰	۱۵/۶
	۳۱-۴۰	۱۳۴	۳۴/۹

متغیر	نوع	فراوانی	درصد
تحصیلات	۴۱-۵۰	۱۲۸	۳۳/۳
	بالتر از ۵۰	۴۱	۱۰/۷
	بدون پاسخ	۲۱	۵/۵
	کل	۳۸۴	۱۰۰
	زیر دیپلم	۷	۱/۸
	دیپلم	۳۶	۹/۴
	فوق دیپلم	۹۲	۲۴
	لیسانس	۱۴۵	۳۷/۸
	فوق لیسانس	۸۰	۲۰/۸
	دکتری	۴	۱
	بدون پاسخ	۲۰	۲/۵
	کل	۳۸۴	۱۰۰
	سابقه خدمت	۱-۵	۵۰
۶-۱۰		۷۳	۱۹
۱۱-۱۵		۱۰۰	۲۶
۱۶-۲۰		۸۴	۲۱/۹
۲۱-۲۵		۳۴	۸/۹
۲۶-۳۰		۱۶	۴/۲
بدون پاسخ		۲۷	۷
کل		۳۸۴	۱۰۰

یافته‌ها نشان داد ۳۸/۳ درصد (۱۴۷ نفر) از پاسخگویان مورد مطالعه در جزیره کیش را زنان و ۵۵/۲ درصد (۲۱۲ نفر) از این پاسخگویان را مردان تشکیل داده‌اند که نزدیک به ۷۰ درصد آن‌ها در فاصله سنی ۳۰ تا ۵۰ سال قرار داشتند. همچنین اکثریت آن‌ها دارای تحصیلات لیسانس (۳۷/۸ درصد) و سابقه خدمت ۱۶ تا ۲۰ سال (۲۱/۹ درصد) بودند (جدول ۱).

جدول ۲: میانگین و انحراف معیار عوامل مرتبط با میزان سرمایه گذاری

میانگین	کمترین	میانگین	انحراف معیار	میانگین	بیشترین
۲۹	۰	۲۸/۵۶	۷/۲۱	۲۹	۴۳
۲۷	۰	۲۶/۷۹	۶/۸۴	۲۷	۴۳
۲۸	۰	۲۸/۹۵	۷/۰۸	۲۸	۴۳
۸۴	۰	۸۳/۳۲	۱۹/۲۳	۸۴	۱۲۶

با توجه به جدول ۲ می‌توان چنین عنوان کرد که سطح عوامل مرتبط با میزان سرمایه گذاری از نظر پاسخگویان مورد مطالعه تقریباً با متوسط نمره‌ها برابر می‌باشد (میانگین = ۸۳/۳۲).

میانگین بدست آمده از مجموع گویه‌های عوامل اقتصادی، زیر ساختی - امنیتی و تشویقی - حمایتی برای افراد مورد مطالعه به ترتیب برابر با ۲۸/۵۶، ۲۶/۷۹ و ۲۸/۹۵ می‌باشد. با توجه به میانگین نمره‌های ۹ تا ۴۵ که نمره ۲۷ می‌باشد، پس نتیجه برآورد

میانگین پاسخگویان نزدیک و بالاتر از حد متوسط می‌باشد و مبین این امر است که دیدگاه پاسخگویان نسبت به سه مولفه در سطح متوسط و بالا قرار دارد (جدول ۲).

جدول ۳: اولویت‌بندی عوامل مرتبط با میزان سرمایه‌گذاری بر اساس شدت رابطه

شدت رابطه	ترتیب اولویت	متغیرهای عوامل مرتبط	
۰/۳۶۶	۱	عوامل زیرساختی-امنیتی	ضریب همبستگی اسپیرمن
۰/۳۳۴	۲	عوامل تشویقی-حمایتی	
۰/۲۱۹	۳	عوامل اقتصادی	
۰/۳۲۲	۱	عوامل زیرساختی-امنیتی	ضریب همبستگی کندال
۰/۳۰۰	۲	عوامل تشویقی-حمایتی	
۰/۱۹۲	۳	عوامل اقتصادی	

بر اساس آزمون کولموگروف-اسمیرنوف یک نمونه‌ای، فرض نرمال بودن برای متغیر مورد بررسی رد شد، چراکه آماره آزمون $0/156$ و سطح معنی‌داری کمتر از $0/01$ بود. به علت اینکه فرض نرمال بودن متغیرهای تحقیق رد شد برای بررسی فرضیات تحقیق از آزمون‌های ناپارامتری کندال و اسپیرمن استفاده شد.

در این پژوهش با توجه به بررسی‌های بعمل آمده و آماره‌های موجود، عوامل سه‌گانه مرتبط با میزان سرمایه‌گذاری در جزیره کیش بر اساس شدت رابطه، با ضریب همبستگی اسپیرمن و ضریب همبستگی کندال محاسبه گردید و مشخص شد که عوامل مرتبط به ترتیب، عوامل زیرساختی-امنیتی، عوامل تشویقی-حمایتی و عوامل اقتصادی اولویت‌بندی می‌گردند (جدول ۳).

بحث و بررسی

در مطالعه حاضر مولفه‌های عوامل اقتصادی، زیرساختی-امنیتی و تشویقی-حمایتی به عنوان عوامل موثر بر سرمایه‌گذاری مورد بررسی قرار گرفت که سطح هر سه عامل متوسط به بالا بود که نشان می‌دهد اقداماتی که در این جزیره انجام شده، به اندازه کافی بایسته و شایسته نبوده و باید توجه بیشتری به این عوامل مبذول شود تا بتوان توجه سرمایه‌گذاران را به این منطقه جلب کرد و از ظرفیت‌های فراوان این جزیره نهایت استفاده مطلوب را برد.

در اولویت‌بندی عوامل مرتبط با میزان سرمایه‌گذاری، عوامل زیرساختی-امنیتی بالاترین رتبه را کسب نمود و از نظر افراد مورد مطالعه م شمول بی‌شترین امتیاز بود. اهمیت این مولفه از آن جهت است که یکی از راه‌های مفید و موثر در سرمایه‌گذاری ایجاد بسترها و زیرساخت‌های لازم برای سرمایه‌گذاری می‌باشد. امروزه کشورهای مختلف با ایجاد زیرساخت‌های لازم زمینه جذب و ورود سرمایه‌گذاران خارجی را فراهم می‌کنند، به طوری که از توجه خاص کشورهای توسعه یافته به بستر سازی‌های سیاسی و اقتصادی جریان سرمایه‌گذاری به عنوان عامل اصلی شکاف در جریان سرمایه‌گذاری‌ها به کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته یاد می‌شود. زیرساخت‌های مناسب باعث حرکت اقتصاد به سمت رشد می‌شود. زیرساخت‌ها به طور معمول تنها به شکل فیزیکی مانند جاده‌ها، بنادر نیستند، بلکه کارکرد مناسب نهادهای کشور را نیز شامل می‌شود. سرمایه‌گذاران خارجی

اقتصادهایی را ترجیح می‌دهند که دارای شبکه تو سعه یافته‌ای از جاده‌ها، فرودگاه‌ها، عر ضه آب، عر ضه انرژی، تلفن و اینترنت باشد. زیرساخت‌های ضعیف، هزینه فعالیت‌های اقتصادی را افزایش و نرخ بازده سرمایه را کاهش می‌دهد.

نتیجه‌گیری

اگرچه جزیره کیش از نظر وضعیت عوامل اقتصادی از شرایط نسبتاً خوبی برخوردار است، با این حال بهبود این شرایط زمینه‌های عوامل دیگر را در سطح کلان هموارتر می‌نماید. کارشناسان، سرمایه‌گذاری را راهی برای رسیدن به هدف‌ها و نیازهای توسعه ملی دانسته و سرمایه‌گذاری خارجی را راهی برای پر کردن این فاصله‌ها می‌دانند. چنانچه پیش‌نیازها و بسترهای لازم در کشورهای در حال توسعه و اقتصادهای آنان فراهم شود، سرمایه‌گذاران میل و رقبت بیشتری برای حضور در اینگونه بازارها پیدا خواهند کرد و قدرت جذب سرمایه‌ها توسط آنان بیش از پیش بوجود می‌آید. بنابراین مدیران این منطقه نباید به شرایط متوسط اقتصادی (با توجه به نتایج تحقیق) اکتفا کرده و می‌بایست فراهم شدن بستر مناسب برای جلب حضور هر چه بیشتر سرمایه‌گذاران در منطقه، توجه بیشتری به عوامل مرتبط با این مساله نمایند. برای مثال فراهم آوردن شرایط در جهت افزایش امنیت اقتصادی برای سرمایه‌گذاران، برنامه‌ریزی برای گسترش اندازه بازار و گسترش زیرساخت‌های تولید، اتخاذ سیاست‌های متعادل‌تر در برابر جریان ورودی سرمایه‌گذاری خارجی و حرکت به سمت آزادسازی تجاری و مالی، تشکیل و ایجاد بورس اوراق بهادار بین‌المللی در منطقه با مشارکت نهادهای مالی بین‌المللی و پیوند با بازار جهانی که سبب گسترش فعالیت جزیره کیش می‌شود و همچنین اتخاذ سیاست تنش‌زدایی در سطح بین‌المللی که می‌تواند مشارکت سرمایه‌گذاران خارجی را در طرح‌های عمرانی منطقه افزایش بخشد را مبذول نمایند. در رابطه با عوامل زیرساختی - امنیتی پیشنهاد می‌شود از محل بودجه عمومی کشور، به منظور ساخت و تأسیس امکانات زیربنایی و زیرساخت‌های اساسی منطقه و انجام سرمایه‌گذاری‌های عظیم دولتی در این خصوص بودجه کافی را تخصیص داد و همچنین با استقرار نظم حقوقی و نهادی معطوف به رشد تولید و تجارت، شرایط با ثباتی را برای فعالیت‌های سرمایه‌گذاری در مناطق آزاد بوجود آورد و نیز با استفاده از مزایا و تسهیلات قانونی، به ایجاد زیرساخت‌ها در منطقه مبادرت ورزید و رشد بخش صنعت و خدمات را که منوط به آماده‌سازی و احداث ساختمان برای واگذاری به متقاضیان است را سرعت بخشید. در رابطه با عوامل تشویقی - حمایتی پیشنهاد می‌شود بوروکراسی و تشریفات زائد اداری را به حداقل رسانده، در رسیدگی به درخواست‌های سرمایه‌گذاران و صدور مجوز شرکت‌ها جهت تأسیس و یا جهت ورود به منطقه، سرعت عمل به خرج داده شود. مدیران می‌توانند به ایجاد بستر لازم جهت شناسایی بازارهای مصرف کشورهای آسیای میانه و جنوب شرقی آسیا و امکان ترانزیت کالا از طریق منطقه آزاد کیش و ایجاد نمای‌شگاه‌های دائمی و موقت صنعتی و بازرگانی، برای نمایش محصولات و کالاها و توسعه بازاریابی صحیح کالاها و محصولات مبادرت ورزند.

منابع و ماخذ:

- جلالی، علی اکبر (۱۳۸۸): شهر الکترونیک، تهران: انتشارات دانشگاه علم و صنعت ایران.
- محمدپور زرنندی حسین و سید محسن طباطبایی مزدآبادی (پاییز ۹۱)، "تاثیر جذب سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی و مشارکت‌های مردمی بر توسعه پایدار شهر"، شماره ۱۵، صص ۲۴-۱۳.
- میرزاخانی حسن (آبان ۱۳۹۱): «الزامات سرمایه‌گذاری خارجی در سال تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی». فصلنامه اتاق بازرگانی»، شماره ۸۴، صص ۲۵-۲۲.

- Asiedu, E. (2002), "On the Determinants of Foreign Direct Investment to Developing Countries : Is AFRICA Different?", World Development, Vol. 30, No. 1, PP.107-119.
- Baas. M and K. Hefker, (2005); "Political Risk Role of FDI in Developing Countries", Kieler Arbeitspapiere, Kiel Working papers; no. 1122, Kiel Institute for World Economics, Kiel.
- Chunlai, C. (1997), "The Location Determinants of FDI in Developing Countries", CIES Discussion Paper Series, PP. 97-112.
- Maskus, Keith E. (1998), "The International Regulation of Intellectual Property", Weltwirtschaftliches Archive, Vol. 134, No. 2, PP. 186-208.
- Naguib R. (2009) "Institutional and Regulatory frameworks of Privatisation and FDI: A comparative study between Egypt and Argentina", University of Bath, Economics Research Papers, No. 20/09.